

Fellesaksjonen for medisinfrie tilbud
Aurora Støtteforening, Hvite Ørn, LPP
- Landsforeningen for Pårørende innen
Psykisk helse, Mental Helse og WSO -
Landsforeningen We Shall Overcome

Oslo 23.10.23

Til Helseminister Ingvild Kjerkol

Medikamentfritt behandlingstilbud UNN står i fare for nedleggelse

Fellesaksjonen for medisinfrie tilbud ber Helseministeren om handling for å sikre at medikamentfritt behandlingstilbud ved UNN ikke blir nedlagt eller omorganisert.

Fare for nedleggelse av medikamentfritt tilbud UNN

Medikamentfritt tilbud ved UNN er en av få egne enheter for medikamentfri behandling som ble opprettet som følge av oppdragsbrevet fra HOD i 2015, som er i tråd med kravet om at det skal omfatte pasienter med psykoseproblematikk.

I forbindelse med «Framtidig klinisk struktur for Psykisk helse- og rusklinikken, Universitetssykehuset Nord-Norge HF» foreligger det forslag om nedleggelse av medikamentfritt tilbud ved UNN slik tilbudet eksisterer i dag. Forslaget er nå på høring.¹

Forslaget begrunnes ikke ved mangler ved tilbudet eller manglende etterspørsel, men fordi man ønsker å friggi midler/ lokaler til andre medikamentstyrte behandlingstilbud innen det psykiske helsetilbudet.

Fra Fellesaksjonens ståsted er tilbudet ved UNN et godt eksempel til etterfølgelse for hvordan medikamentfrie avdelinger kan og bør bygges opp. Tilbudet fremstår som et reelt alternativ til medikamentstyrt behandling.

Vi vil spesielt fremheve at de:

- Jobber nettverk / dialog orientert, og inngår samarbeid med behandlingstilbud og nettverk der pasienten bor. Dette er viktig også for å ivareta og inkludere pårørendes behov og andre nære støttespillere som er svært viktig for å lykkes med medikamentfri behandling.

¹ Vedlagt høringsnotat fra UNN HF

- Har tilegnet seg særskilt kompetanse på forsvarlig nedtrapping av psykofarmaka, tidsperspektiv og hvordan utfordringer ved nedtrapping kan møtes.
- De følger opp pasienter over tid, med flere kortere opphold ved behov. Dette er viktig fordi en forsvarlig nedtrapping vil ta tid, og det er viktig med trygghet og oppfølging gjennom prosessen. På denne måten unngår de også lange innleggelse, og kan derved behandle flere samtidig og betjene et område med store avstander, uten at pasientene blir tatt ut av sitt nærmiljø og kontaktnett over lang tid. 2 uker innlagt - noen uker hjemme, tilbake et par uker osv.
- Vi er også informert om at akutt-enheten ved UNN i større grad enn andre steder har utviklet en forståelse for arbeidet ved medikamentfri avdeling, og forsøker i større grad å respektere pasientens ønsker om medisinfrihet hvis pasienter er i behov av akutt-innleggelse.

Det andre forslaget som foreligger i høringsnotatet om å omorganisere til et regionalt ressursteam, vil være det samme som nedleggelse av tilbudet. Dette mener vi i praksis ikke vil være nyttig som et medikamentfritt behandlingstilbud. Mer kunnskap om medikamentfri behandling i det ordinære behandlingstilbudet er et ønskelig mål, men er avhengig av gode fungerende medikamentfrie enheter.

Stor nasjonal og internasjonal betydning

Medikamentfri avdeling ved UNN har stor nasjonal betydning, og hvis det legges ned/omorganiseres har det store negative konsekvenser for utviklingen av medisinfrie tilbud i Norge. Betydningen som «flaggskip-avdeling» som viser at medikamentfrie alternativer fungerer i praksis er stor, både for mulig utvikling i fagfeltet og for brukere og pårørende. Det har en viktig funksjon også utover de som mottar behandling der. Enkelthistoriene (som etterhvert er mange) om mennesker som har fått livet tilbake etter årevis med medisiner har stor betydning for å gi håp til de som fortsatt ikke har fått muligheten.

Tilbudet har også vekket stor internasjonal interesse, både fra andre land som vurderer å opprette tilsvarende tilbud og fra internasjonale organer som FN og WHO - Verdens Helseorganisasjon. Michelle Funk, fagdirektør i WHO har fremhevet at medikamentfrie tilbud er i tråd med WHO's veileder fra 2021 om menneskerettighetsbaserte, recovery-orienterte og personsentrerte tjenester²;

«De medisinfrie tilbudene og tjenestene i Norge ville ha passet godt inn det vi ønsker å se tilbudt i alle land, og Norge bør være stolt av dette arbeidet, og jeg vil gjerne se denne tilnærmingen bli videreført og styrket.»³

² Veileder om samfunnsbaserte tjenester, WHO 2021

<https://www.who.int/publications/i/item/guidance-and-technical-packages-on-community-mental-health-services>

³ Dr. Michelle Funk, innlegg Litteraturhuset Oslo 6. mars 2023, Recoveryseminar.

https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=1223958741819693

Det er også sendt dokumentarer om tilbudet i både Storbritannia og Frankrike, og interessen for å besøke Medikamentfri avdeling ved UNN er stor. Fellesaksjonen kontaktes jevnlig av både fagfolk og brukere fra andre land som ønsker å lære, slik at tilsvarende tilbud skal bli tilgjengelig flere steder.

Sikring av eksisterende enheter, videreutvikling og oppbygging av medisinfrie tilbud

Fellesaksjonen er glad for at medisinfrie behandlingstilbud er i tatt med som et prioritert område i Opptrappingsplanen for psykisk helse og rus. Vi støtter målet om at medisinfrie behandlingstilbud skal ha en naturlig plass i en moderne, fremtidsrettet psykisk helsetjeneste.

Bruker- og pårørendeorganisasjonene i Fellesaksjonen for medisinfrie tilbud erfarer at det fortsatt er et stort udekket behov, og at mange som aktivt ønsker seg et medikamentfritt tilbud ikke får et slikt tilbud innenfor rammen av den psykiske helseverntjenesten. Det erkjennes i opptrappingsplanen at tilbudene oppleves vanskelig tilgjengelig for brukerne, og at mye gjenstår for å gjøre tilbudene tilgjengelige på lik linje med andre tilbud innen psykisk helsevern, og dette samsvarer med våre erfaringer.

Utviklingen av tilbudene har gått sakte og det synes som at motivasjonen for å opprette og vedlikeholde slike tilbud innen de regionale helseforetakene er lav. I oversikten vi mottok fra Helsedepartementet pr. mars 2023 foreligger det ingen planer i helseforetakene for videre utvikling av medisinfrie tilbud. Samtidig erfarer bruker- og pårørende-organisasjonene at det er mange som ønsker og har krav på et slikt tilbud som ikke får det. Hvorvidt man blir henvist til et av tilbudene som finnes er avhengig av behandlers eget ståsted i forhold til medikamentfri behandling.

Medisinfrie behandlingstilbud i egne avdelinger er i dag en marginal del av tilbudet innen psykisk helsevern. Det gjenstår på landsbasis per i dag kun fire små medisinfrie avdelinger, med samlet 24 plasser, som er rettet mot pasienter med psykose- eller bipolar lidelse.⁴ De få gode medisinfrie behandlingstilbudene som eksisterer er sårbare. I april i år måtte Hurdalssjøen Recoverycenter legge ned da de ikke fikk finansiering til videre drift, som med ca. 30 plasser tilbød den største andelen av medisinfrie sengeplasser i Norge.

Situasjonen med omorganisering og fare for nedleggelse av tilbudet ved UNN aktualiserer behovet for målrettede politiske virkemidler for å oppnå dette.

⁴ Medikamentfritt tilbud UNN med 6 plasser, Medikamentfritt tilbud ved Nedre Romerike DPS med 6 plasser, BET-avdelingen Blakstad med 6 plasser, BET-avdeling DPS Sandefjord (nyoppstartet) med 6 plasser.

Fellesaksjonen ber Helseministeren ta raskt grep og sikre at medikamentfritt tilbud ved UNN kan fortsette drift og videreutvikling.

Fellesaksjonen etterlyser sterkere politisk styring for å sikre opprettelse og videreføring av medisinfrie enheter innen psykisk helseverntjenesten. Vi ber om at det må avsettes økonomiske ressurser til utvikling og drift av tjenestetilbudet, slik at de som ønsker det kan få et medisinfritt behandlingstilbud.

Vi ber også Helsedepartementet om å sørge for at pasienter, behandlere og behandlingssteder får mer kunnskap om medisinfrie alternativer, slik at tilbudet blir tilgjengelige på lik linje for alle pasienter i hele landet.

Vennlig hilsen

Fellesaksjonen for medisinfrie tilbud v/

Mette Ellingsdalen, WSO – We Shall Overcome

Jan-Magne Sørensen, Hvite Ørn

Karl Olav Sundfør, Mental Helse

Irene Svendsen, LPP

Torill Landa, Aurora